

de baksteen en aan de ruïne van Hillegersberg is $29 \times 14\frac{1}{2} \times 8$ c.M., dat van de steenen afkomstig van Weena $31\frac{1}{4} \times 15\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ c.M. ¹⁾

Volgens Lois hadden de muren van het in 1462 herbouwde Honingen een dikte van 2 voet, aan de torens zelfs van 3 voet, wat een voet minder is dan de overeenkomstige maten bij de ruïne van het veel oudere slot Hillegersberg; trouwens bij het in 1450 herbouwde Spangen waren de maten al geslonken tot $1\frac{1}{2}$ voet voor de gevels en 1 voet voor de binnenmuren. Men zakte dus al af naar den revolutiebouw en vrij zeker verwerkte men bij den herbouw van deze sloten ook het kleinere formaat baksteen, dat nu als handelsartikel kon betrokken worden uit de steenbakkerijen welke, naar de oudste deelen van het perkamenten keurboek te oordeelen, reeds in het laatst der 14e eeuw ook in en bij Rotterdam bestaan moeten hebben. Toch waren de maten ook van deze steenen oorspronkelijk vaak nog zwaarder dan die van het latere Waalproduct, n.l. $25 \times 12 \times 5.5$ c.M. ²⁾

En nu de opkomende stad en háár bewoners.

Het schijnt mij altijd toe, dat de samenstelling van die oudste bevolking niet zoo heel veel verschil zal hebben vertoond met die van vele onzer rivierdorpen in een tijd die nog niet zoo erg ver achter ons ligt. Dorpen waar achter den dijk „het” Huis – dat van den ambachtsheer – al het overige, behalve misschien de kerk aan het pleintje, in afmetingen en aanzien overtrof; op den dijk, in de kom aaneengerijd en aan weerszijden, de lage huisjes der nering- of ambachtdoende burgerij, de achterhuizen omlaag uitgaand naar rivier of dijsloot, daartusschen 'n paar opvallend hoogere en breeder opgezette huizen van notabelen en verder, langs de landwaarts afloopende wegen, wat losse woningen en boerenbedrijven met 'n meer afgezonderd liggend buurtje dieper den polder in.

1) Nog aanwezig in het Museum van Oudheden. De door Craandijk (R.H.B. blz. 550 en 591) als daar mede aanwezig gesignaleerde groot formaat baksteen van Spangen en Honingen mocht ik er niet meer aantreffen.

2) Verg. o.a. Jan Kalf in Gedenkboek Hendrik de Keyzer, Studie over het oude stadhuis te Elburg, dagteekenend van vóór 1400.